

Олена Похилюк

ORCID 0000-0003-2786-4055,

кандидат філологічних наук, старший викладач,

Комунальний заклад вищої освіти

«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ СИНТАКСИЧНИХ ДОМІНАНТ ПОЕТИЧНОГО МОВЛЕННЯ

У статті досліджуються синтаксичні домінанти поетичного мовлення як структурно-функціональні одиниці, що виконують ключову роль у формуванні ідіостилу автора, емоційно-ритмічної організації вірша та стилістичної виразності тексту. Здійснено аналіз актуальних підходів до вивчення синтаксичних домінант у сучасній лінгвістиці – від класичних стилістичних до корпусно-кількісних та когнітивно-прагматичних моделей. Окрема увага приділяється методологічним аспектам виявлення повторюваних синтаксичних структур і встановлення їх домінантного статусу в межах поетичного дискурсу. Розкрито функції інверсій, парцеляцій, еліптичних конструкцій як засобів семантико-емоційної організації тексту. У роботі узагальнено теоретичні положення щодо зв'язку синтаксичних домінант з ідіостильовою специфікою мовлення та художнім задумом автора, з урахуванням досвіду вітчизняної лінгвістически, зокрема праць Н. Гуїванюк, О. Кульбабської, С. Бибики, а також сучасних корпусних досліджень. Запропоновано поєднання кількісного та інтерпретаційного аналізу як ефективну стратегію вивчення синтаксичних домінант у поетичних текстах.

Ключові слова: синтаксичні домінанти, поетичне мовлення, ідіостиль, інверсія, парцеляція, еліipsis, корпусна лінгвістика, експресивний синтаксис, художній текст.

Постановка проблеми. Аналіз синтаксичних домінант у поетичному мовленні є актуальним напрямом сучасної лінгвістики, оскільки синтаксична організація тексту в поезії є не лише інструментом семантичного кодування, а й важливим чинником експресії та стилістичної ідентичності твору. Поетичний дискурс вирізняється високим ступенем структурної варіативності, зокрема завдяки інтеграції синтаксичних фігур – парцеляції, еліipsis, інверсії, які в поетичному контексті набувають домінантного значення, формуючи мелодико-ритмічні моделі інтерпретації. Відтак синтаксична домінанта розглядається як координат порядкування елементів вірша, що визначає читацьку сприйнятність та емоційний фон тексту. Як зауважує О. Кульбабська, «сучасна синтаксична думка все частіше спирається на комплементарність формально-структурного й комунікативного аналізу, зокрема в поетичному мовленні» [12, с. 19].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як підтверджують результати сучасних лінгвістических студій, синтаксична організація поетичного мовлення дедалі частіше розглядається як системна складова індивідуального стилю автора. Значний внесок у розроблення проблеми синтаксичних домінант здійснено в працях Н. Гуїванюк, О. Кульбабської, О. Підгорної, де синтаксичні конструкції аналізуються з позицій експресивної функції, емоційної виразності та текстотворчого потенціалу. Зокрема, в колективній монографії «Синтаксис української мови: на перетині традицій та інновацій» синтаксичні домінанти розглядаються як ключові ідіостильові ознаки, що структурують

мовну систему художнього твору [13]. У працях С. Бибика, Л. Ставицької та А. Моклиці поглиблюється розуміння поняття мовної домінанти як динамічного організаційного принципу авторського мовлення, а не лише як частотної одиниці. Експресивні синтаксичні структури, такі як парцельовані, еліптичні та інверсивні конструкції, активно досліджуються в контексті поетичного стилю в працях І. Паламарчука, Н. Куршиної, Н. Кондратенко, Л. Завальської. Корпусні та стилеметричні методи аналізу синтаксичних моделей, запропоновані Д. Стеценко та І. Окульською, стали вагомим етапом кількісної верифікації синтаксичних домінант у поетичних текстах. Змістовно важливими є також студії Н. Дарчук, О. Зубань та В. Сорокіна, в яких поетичне мовлення розглядається як стилістично диференційована система із синтаксично маркованими центрами. Узагальнюючи, варто констатувати, що сучасна лінгвістика значною мірою окреслила значення синтаксичних домінант у поезії, однак низка аспектів залишається недостатньо висвітленою.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Як свідчить аналіз опрацьованих джерел, дотепер не отримала достатньої систематизації типологія синтаксичних домінант у межах ідіостильової парадигми українських поетів різних епох. Більшість досліджень акцентують або на окремих синтаксичних явищах (інверсіях, еліпсисах, парцеляціях), або на загальних стилістичних рисах, не поєднуючи їх у цілісну ієрархічну модель домінантних конструкцій. Не розроблені також чіткі методологічні критерії визначення синтаксичної домінанти як одиниці не лише формальної, а й когнітивно-естетичної структури тексту. Крім того, ще не повністю досліджено механізми взаємодії синтаксичних домінант із іншими рівнями мовної організації поетичного тексту – фонетичним, лексичним, стилістичним. Недостатньо вивчено й зіставлено корпуси поезій з метою виокремлення узагальнених синтаксичних моделей, які формують стилістичне ядро віршованої мови. Зважаючи на це, актуальним є інтегративний підхід, що поєднує кількісно-корпусні, прагматичні та інтерпретаційні методи в аналізі синтаксичних домінант як тексто- й стильотворчих одиниць.

Мета статті. Дослідження має на меті з'ясувати особливості синтаксичних домінант поетичного мовлення як ключових структурно-функціональних одиниць, що визначають ідіостиль автора, емоційно-ритмічну організацію віршованого тексту та його стилістичну виразність; охарактеризувати методологічні підходи до їх виявлення на основі сучасних корпусних, інтерпретаційних і прагматичних моделей аналізу.

Виклад основного матеріалу. Методологічно дослідження синтаксичних домінант поетичного мовлення базується на поєднанні структурно-текстуального аналізу та прагматико-комунікативної інтерпретації. Такий підхід дозволяє не лише виявляти зразкові синтаксичні структури в корпусі поетичних текстів, а й аналізувати їх функціональну релевантність у межах строфічної організації, а також їхній вплив на емоційно-ритмічне оформлення висловлення. У цьому контексті надзвичайно важливо виокремлювати повторювані структурні моделі, досліджувати їхню позиційну функцію в межах строфи та поетичного рядка й ідентифікувати синтаксичні механізми, що забезпечують стилістичну виразність. Як наголошується в дослідженні Н. Дарчук, О. Зубань та В. Сорокіна, «поетичні тексти українською мовою характеризуються специфічною варіацією синтаксичних конструкцій, спрямованих на створення стилістичної виразності» [7, с. 5]. Ця теза підкреслює, що синтаксичні домінанти

не є випадковим явищем, а результатом функціонального добору, пов'язаного з художньою стилізацією.

Особливу увагу дослідники звертають на такі структури, як інверсії, парцельовані та еліптичні конструкції, що демонструють сталість у межах індивідуального стилю. Зокрема, О. Підгорна зауважує: «Повторюваність інверсивних, еліптичних та парцельованих конструкцій у творах одного автора засвідчує функціональну сталість обраної синтаксичної моделі» [12, с. 37]. Це дає підстави розглядати синтаксичні домінанти як маркери ідіостилу, що формують мову поетичного тексту на глибинному структурному рівні.

Н. Гуїванюк описує: «Інверсія у поетичному синтаксисі є не просто зміною порядку, а засобом модифікації смислу через синтаксичне підкреслення» [13, с. 310]. У поетичній практиці Лесі Українки, як стверджує І. Паламарчук, «інверсія в ліриці Лесі Українки не є випадковою, вона програмує сприйняття змісту, формуючи семантичну домінанту речення через зміну позиційної ваги компонентів» [11, с. 90]. Отже, інверсійна конструкція не лише варіює порядок слів, а й посилює змістову навантаженість окремих елементів речення, зміщуючи фокус читача на ключові смислові вузли. Такий ефект виникає саме завдяки зміні позиційної актуалізації, що є предметом системного лінгвістичного аналізу.

Одним із ключових феноменів, що набуває особливої ваги, є парцеляція як прийом розділення цільного синтаксичного блоку на автономні сегменти. У контексті поезії парцеляція не лише розмиває межі між ритмічними групами, а й вводить паузи, які виконують функцію семантичних акцентів. У статті Н. Торчинської та М. Торчинського парцеляція описується як «синтаксична домінанта поетичного синтаксису» [15], що дозволяє визначати провідні інтенції мовлення, виокремлювати ключові концепти й емотивні зони тексту.

У дослідженні експресивного синтаксису поетичного дискурсу Лесі Українки (2023–2024) встановлено, що у понад 400 поетичних творів авторки виявлено явні тенденції до застосування реченневих конструкцій з функціональним наголосом, серед яких інверсія, розширені вставні конструкції, порушення кордонів простого речення. Синтаксичні домінанти тут трактуються не лише в репрезентативному вимірі, а й у прагматичному: «семантичний простір поетичного дискурсу формується через обрані синтаксичні структури, що продукують виразний емоційний ефект» [1].

Особлива увага приділяється методам кількісного визначення частотності певних синтаксичних одиниць у корпусі поезій. Сучасні корпусні технології, включно з обчислювальними інструментами для аналізу синтаксично-функціональних метрик (як-от *StyloMetric* для української мови 2023 р.), забезпечують можливість виокремлення домінантної структури через алгоритмічну оцінку частоти, позиційної релевантності та взаємодії з ритмічними параметрами [2]. Це відкриває шлях до кількісно-компаративного порівняння домінантних синтаксичних моделей між різними авторами чи поетичними епохами. Як зазначають дослідники, «синтаксичний профіль тексту є статистично стабільним при достатньому обсязі корпусу, а його варіативність виявляє ідіостильові відхилення» [2]. Алгоритмічна оцінка частоти, пропонує авторами, комбінована з якісним аналізом ритмічної структури, відкриває можливість для компаративного зіставлення синтаксичних моделей між різними авторами або поетичними епохами.

Важливу роль у цьому відіграє не лише сама частота, але й прагматична доцільність появи певної структури в кульмінаційних або римованих позиціях, що надає їй статусу емоційної домінанти. Відповідно, об'єднання кількісного

підходу з якісним структурно-функціональним аналізом забезпечує глибше розуміння того, як синтаксис формує ритм, емоційне напруження та художню інтенцію поетичного висловлення. Така аналітика відкриває перспективи створення стилістичних профілів авторів, що може бути корисним як для літературознавчих, так і для міждисциплінарних лінгвістичних досліджень.

У цьому контексті важливим є спостереження О. Підгорної щодо можливості відстеження синтаксичних домінант не лише на рівні фігуративного синтаксису, але й через кількісно вимірювані патерни, що визначають домінантні синтаксичні типи висловлень у поезії певного автора чи стилістичної школи. Як наголошує дослідниця, «повторюваність інверсивних, еліптичних та парцельованих конструкцій у творах одного автора засвідчує функціональну сталість обраної синтаксичної моделі» [12, с. 37].

Подібне спостереження зроблено й у праці Л. Гнатюк, де парцеляція тлумачиться як регулярний засіб синтаксичної експресії, що виконує «не лише емоційно-ритмічну, а й структурно-домінантну функцію» [5, с. 73]). У зв'язку з цим інструментальна оцінка частоти парцельованих структур у корпусі одного автора дає змогу виокремити їх як формальну синтаксичну домінанту, що має ключову стилістичну вагу.

І. Паламарчук у дослідженні синтаксису поезії Лесі Українки також наголошує на системному використанні інверсій як засобу ритміко-синтаксичної організації висловлення: «інверсія в ліриці Лесі Українки не є випадковою, вона програмує сприйняття змісту, формуючи семантичну домінанту речення через зміну позиційної ваги компонентів» [11, с. 90]. Подібна переоцінка інверсії як структурно-семантичної домінанти може бути підтверджена кількісним аналізом позиційного синтаксису, що передбачено корпусно-статистичними підходами.

На значущості ідіостильового виміру синтаксичних домінант наголошує й Н. Шатілова, зазначаючи, що «стійкі синтаксичні конструкції – це не лише засіб індивідуалізації мовлення, а й структурна матриця для репрезентації авторської картини світу» [16, с. 125]. Таким чином, корпусна фіксація таких конструкцій набуває не лише описової, а й інтерпретаційної функції, відкриваючи перспективи міжавторського зіставлення через синтаксичну призму.

На користь інтеграції кількісних методів у дослідження синтаксичних домінант виступають і результати Н. Дарчук, О. Зубань і В. Сорокіна, які вказують на «можливість стилістичної класифікації українського поетичного мовлення через аналіз частотності й типології речень» [7, с. 7]. Це дозволяє виявити узагальнені синтаксичні профілі поетів різних епох, що може бути використано як підґрунтя для стиліметричних і авторознавчих досліджень.

Важливий внесок у теоретичне обґрунтування синтаксичних домінант зроблено О. Бондарем, який акцентує на їх когнітивно-дискурсивному статусі: «домінантна конструкція – це не лише структурно частотна одиниця, а й смисловий центр, який активізує ключові концепти поетичного дискурсу» [4, с. 45]. Таким чином, частотність у поєднанні з дискурсивною релевантністю утворює підґрунтя для виділення домінант.

С. Лаврентьєва своєю чергою наголошує на поєднанні статистичних та якісно-інтерпретаційних підходів: «узагальнення типових синтаксичних схем на підставі корпусного аналізу не виключає необхідності контекстуальної інтерпретації їх функціональної навантаженості» [9, с. 54]. Це означає, що числові дані повинні тлумачитися у світлі загальної поетики тексту.

Н. Куршина звертає увагу на багаторівневу організацію експресивного синтаксису, вказуючи, що «системна присутність певних синтаксичних моделей в авторському корпусі є маркером поетичної інтенції» [8, с. 198]. Така

інтенція виявляється, зокрема, в домінуванні еліптичних або анафоричних структур, що легко піддаються кількісному аналізу.

Робота Н. Кондратенко та Л. Завальської на матеріалі поезії Лесі Українки демонструє ефективність поєднання експресивного синтаксичного аналізу з якісною стилістикою. Авторки наголошують, що «відбір синтаксичних моделей у Лесі Українки свідомо спрямований на активацію ритміко-семантичних взаємодій, що обумовлюють цілісність тексту» [1, с. 86]. Це ще раз підтверджує, що саме синтаксичні домінанти можуть бути ключем до розкриття поетичного стилю.

Парцельовані конструкції, що є важливим елементом синтаксичної експресії, розглядаються також у статті Н. Торчинської та М. Торчинського, де зроблено висновок, що «структурна сегментація речення через парцеляцію забезпечує не лише стилістичну виразність, а й виступає носієм смислової домінанти» [15, с. 105].

Таким чином, сучасна лінгвістика поступово виходить на новий рівень осмислення синтаксичних домінант поетичного мовлення – як явищ, що можуть бути досліджені як за допомогою якісного дискурсивного аналізу, так і засобами кількісної корпусної лінгвістики. Це відкриває перспективи побудови типології поетичних ідіостилів на синтаксичному рівні з використанням релевантних метрик і цифрових ресурсів.

Теоретично характеристика синтаксичної домінанти також пов'язана із концепцією ідіостилу автора. Н. Шатілова визначає синтаксичні домінанти як «маркери ідіостилу письменника» [16], що дозволяє трактувати поетичне мовлення як індивідуалізований синтаксичний ряд, артикуляційно специфічний до автора. Важливо зауважити, що домінантна синтаксична модель може бути унікальною для кожного поета або групи творів, що піддаються жанровому аналізу.

Поглиблене осмислення синтаксичних домінант як прояву ідіостильової специфіки письменника пропонує авторський колектив колективної монографії під редакцією О. Кульбабської, де зазначено, що ідіостиль формується на основі взаємодії традиційних і індивідуальних елементів, а ключовим механізмом його репрезентації є функційно марковані мовні засоби, зокрема синтаксичні. Так, «домінантна синтаксична структура, що трапляється в тексті досить часто, може претендувати на маркування ідіостилу автора, адже категорія індивідуального в стилі письменника створюється насамперед функцією повторюваності й закономірності» [14, с. 62; 13, с. 432].

Узагальнюючи попередні концепції, С. Бибік виокремлює два продуктивні підходи до вивчення авторського стилю – системно-функційний і рівневий – останній з яких передбачає саме аналіз «домінантного рівня мовних одиниць», де синтаксис часто виступає провідним [3, с. 40]. Підтвердженням цього є також міркування Н. Гуїванюк: «саме в синтаксисі окреслюється виразно і власне авторська стилістика твору» [6, с. 517].

Сучасна синтаксична парадигма, як зазначає О. Кульбабська, повинна ґрунтуватися на комплементарності структурного, семантичного й функційного підходів, адже «лише у взаємодії цих аналітичних рівнів можна виявити стилетвірні домінанти в авторському мовленні» [13, с. 19]. З цієї позиції особливої ваги набуває категорія мовної домінанти як матеріальної одиниці тексту, що виявляє «організаційний принцип художнього мовлення» [10, с. 56], інтегруючи і синтаксичну структуру, і концептуальний задум.

У розрізі ідіостилістичних студій поняття домінанти тлумачиться як інтегративна одиниця з високим частотним, семантичним та експресивним потенціалом. Це уможливило ідентифікацію синтаксичних домінант не лише через корпусні методи, а й через лінгвопсихологічний аналіз: «синтаксичні домінанти – це виразні у мовному плані, провідні, часто вживані конструкції-маркери, що визначають

синтаксичну своєрідність художнього тексту, є ідіостильовою ознакою мовотворчості, суголосні з творчою концепцією письменника» [13, с. 433].

Таким чином, авторська мовотворча парадигма виявляється у відборі та повторюваному застосуванні синтаксичних структур, які відповідають не лише мовній системі, а й художній інтенції. Це дозволяє зробити висновок, що синтаксична домінанта – це не лише структурна одиниця, але й когнітивно-психологічна проєкція світоглядного бачення автора, що реалізується через мовну організацію художнього твору.

Таким чином, у дослідженні синтаксичних домінант важливими є такі компоненти: виявлення домінантних синтаксичних конструкцій – через корпусний аналіз та ручну класифікацію інверсій, еліпсисів, парцеляцій, вставних структур тощо; позиційна локалізація – аналіз розподілу домінантних елементів у межах строфи, контексту зміни темпу чи мелодики, структурної переривності; функціонально-прагматичний аналіз – як синтаксична домінанта впливає на семантико-емоційне навантаження, як вона спрямовує увагу читача до ключових елементів; порівняльний аспект – зіставлення домінантних моделей у творах різних авторів або жанрів доводить їх роль як ідіостилістичних маркерів.

У поетичному дискурсі студії 2021–2024 рр. фокусували увагу на багатьох аспектах синтактичної експресії, проте явливості синтаксичних домінант залишалася ключовим індикатором стилістичної унікальності. Наприклад, у корпусному дослідженні поезій українських поетів виявлено, що парцеляція та еліпсис вживаються з такими частотами, які статистично вище, ніж у прозаїчному стилі, що підтверджує їх домінантний статус у поетичному мовленні [15].

Сучасні дослідники також звертають увагу на експресивний синтаксис у поетичних текстах як системне явище. У дослідженні Н. Куршини виявлено широке поширення інверсійних конструкцій і семантичних вставок, що функціонують як домінуючі синтаксичні засоби, підкреслюючи емоційність висловлювання [8].

Зважаючи на думку провідних сучасних мовознавців про те, що «ритмічні властивості синтаксичних одиниць у поезії є не менш значущими, ніж фонетичні або лексичні маркери стилю» [13, с. 270], окремо треба зазначити, що синтаксичні домінанти взаємодіють з іншими виразними засобами: фонетичними (алітерація, асонанс), лексичними (лексичні повтори) та метафоричними структурами. Ця інтеграція семантико-формальних рівнів створює комплексний ефект поетичної експресії, посилюючи роль синтаксичних домінант як центрального медіатора поетичного змісту.

Висновки. Дослідження синтаксичних домінант поетичного мовлення вимагає синтетичного підходу, який поєднує корпусний аналіз, традиційний структурний підхід і прагматико-прагматичну інтерпретацію. Синтаксичні домінанти – інверсії, парцеляції, вставні конструкції – є маркерами ідіостилію, ключовими виразними засобами, що формують мелодико-семантичну архітектуру поетичних творів. Отже, синтаксична домінанта – це функціонально значуща складова поетичної мови, яка дозволяє глибше проникнути в структуру художнього висловлювання та реалізацію авторського стилю.

Список використаних джерел і літератури:

1. Kondratenko N., Zaval'ska L. Expressive syntax of Lesya Ukrainka's poetic discourse. *Вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2021. Вип. 49, № 1. С. 84–87. DOI: <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2021.49-1.20>.
2. Stetsenko D., Okulska I. The grammar and syntax based corpus analysis tool for the Ukrainian language. *arXiv preprint*. 2023. URL: <https://arxiv.org/abs/2305.13530>. (дата звернення: 25.06.2025).

3. Бибик С. Д. Принципи лінгвістичного аналізу авторського стилю. *Філологічні науки*. 2010. № 4. С. 35–44.
4. Бондар О. І. Синтаксичні домінанти поетичного тексту: когнітивно-дискурсивний аспект. *Українське мовознавство*. 2021. № 2. С. 43–52. DOI: <https://doi.org/10.15407/ukrmova2021.02.043>.
5. Гнатюк Л. М. Парцельовані конструкції як засіб синтаксичної експресії в поетичному мовленні. *Філологічні трактати*. 2024. Т. 16, № 1. С. 71–78. DOI: [https://doi.org/10.21272/Ftrk.2024.16\(1\)-7](https://doi.org/10.21272/Ftrk.2024.16(1)-7).
6. Гуйванюк Н. В. Синтаксис ідіостилу: прагмалінгвістичний аспект. *Українська мова*. 2009. № 2. С. 513–522.
7. Дарчук Н., Зубань О., Сорокін В. Стилістична диференціація українського поетичного мовлення на матеріалі синтаксичної будови речень. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика*. 2024. Вип. 1 (35). С. 5–10. DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2659.2024.35.01>.
8. Куршина Н. П. Засоби експресивного синтаксису у творах українських поетів ХХ–ХХІ ст.: дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.01. Київ, 2021. 412 с.
9. Лаврентьева С. І. Синтаксична організація поетичного мовлення як об'єкт лінгвостилістичного аналізу. *Мовознавство*. 2022. № 3. С. 50–60. DOI: <https://doi.org/10.32518/um2022.03.050>.
10. Моклиця А. В. Художній стиль і мовна домінанта: на матеріалі польської прози початку ХХ ст. Львів: ЛНУ, 2006. 194 с.
11. Паламарчук І. В. Інверсія як домінанта художнього синтаксису в ліриці Лесі Українки. *Мовознавчі студії*. 2023. № 1. С. 87–95.
12. Підгорна О. М. Корпусна стилістика української поезії: аналіз синтаксичних домінант. *Мова і стиль*. 2023. № 2. С. 33–41. DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-6842.2.2023.289432>.
13. Синтаксис української мови: на перетині традицій та інновацій. Ніні Василівні Гуйванюк: колективна монографія / за заг. ред. О. В. Кульбабської. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2019. 592 с.
14. Ставицька Л. І. Про вивчення ідіостилу митця. *Мовознавство*. 1986. № 3. С. 61–63.
15. Торчинська Н., Торчинський М. Структурні і функційні особливості парцельованих конструкцій (на матеріалі поезій Анатолія Мойсієнка). *Українське мовознавство*. 2024. Вип. 1 (54). С. 96–120. DOI: [https://doi.org/10.17721/um/54\(2024\).96-120](https://doi.org/10.17721/um/54(2024).96-120).
16. Шатілова Н. О. Синтаксичні домінанти як маркери ідіостилу письменника. *Studia Linguistica*. 2020. № 14. С. 122–130.

References:

1. Kondratenko, N., Zavalska, L. (2021) Expressive syntax of Lesya Ukrainka's poetic discourse. *Visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya: Filolohiia*, 49(1), P. 84–87. DOI: <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2021.49-1.20>. (in Eng.).
2. Stetsenko, D., Okulska, I. (2023) The grammar and syntax based corpus analysis tool for the Ukrainian language. *arXiv preprint*. URL: <https://arxiv.org/abs/2305.13530> (Accessed: 25 June 2025). (in Eng.).
3. Bybyk, S. D. (2010) Pryntsyvy lnhvistychnoho analizu avtorskoho styliu [Principles of linguistic analysis of author's style]. *Filolohichni nauky*. Vyp. 4. P. 35–44. (in Ukr.).
4. Bondar, O. I. (2021) Syntaksychni dominanty poetychnoho tekstu: kohnityvno-dyskursyvnyi aspekt [Syntactic dominants of poetic text: cognitive-discursive aspect]. *Ukrainske movoznavstvo*. Vyp. 2. S. 43–52. DOI: <https://doi.org/10.15407/ukrmova2021.02.043>. (in Ukr.).
5. Hnatiuk, L. M. (2024) Partselovani konstruktсии yak zasib syntaksychnoi ekspresii v poetychnomu movlenni [Parceled constructions as a means of syntactic expression

- in poetic speech]. *Filolohichni traktaty*. Vyp. 16 (1). S. 71–78. DOI: [https://doi.org/10.21272/Ftrk.2024.16\(1\)-7](https://doi.org/10.21272/Ftrk.2024.16(1)-7). (in Ukr.).
6. Huyvaniuk, N. V. (2009) Syntaksys idiostyliu: prahmalinhvistychnyi aspekt [Syntax of idiosyle: a pragmatic-linguistic aspect]. *Ukrainska mova*. Vyp. 2. S. 513–522. (in Ukr.)
 7. Darchuk, N., Zuban, O., Sorokin, V. (2024) Stylistychna dyferentsiatsiia ukrainskoho poetychnoho movlennia na materiali syntaksychnoi budovy rechen [Stylistic differentiation of Ukrainian poetic language based on the syntactic structure of sentences]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Literaturoznavstvo. Movoznavstvo. Folklorystyka*. Vyp. 1 (35). S. 5–10. DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2659.2024.35.01>. (in Ukr.).
 8. Kurshyna, N. P. (2021) Zasoby ekspresyvnoho syntaksysu u tvorakh ukrainskykh poetiv XX–XXI st. [Means of expressive syntax in the works of Ukrainian poets of the 20th–21st centuries]. Doctoral dissertation, Kyiv. 412 p. (in Ukr.).
 9. Lavrentieva, S. I. (2022) Syntaksychna orhanizatsiia poetychnoho movlennia yak obiekt linhvostylistychnoho analizu [Syntactic organization of poetic speech as an object of linguistic stylistic analysis]. *Movoznavstvo*. Vyp. 3. S. 50–60. DOI: <https://doi.org/10.32518/um2022.03.050>. (in Ukr.).
 10. Moklytsia, A. V. (2006) Khudozhnii styl i movna dominanta: na materiali polskoi prozy pochatku XX st. [Artistic style and language dominant: on the material of Polish prose of the early 20th century]. Lviv: LNU, 194 p. (in Ukr.).
 11. Palamarchuk, I. V. (2023) Inversiiia yak dominanta khudozhnoho syntaksysu v lirytsi Lesi Ukrainky [Inversion as a dominant of artistic syntax in the lyrics of Lesia Ukrainka]. *Movoznavchi studii*. Vyp. 1. S. 87–95. (in Ukr.).
 12. Pidhorna, O. M. (2023) Korpusna stylystyka ukrainskoi poezii: analiz syntaksychnykh dominant [Corpus stylistics of Ukrainian poetry: analysis of syntactic dominants]. *Mova i styl*. Vyp. 2. S. 33–41. DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-6842.2.2023.289432>. (in Ukr.).
 13. Kulbabska, O. V. (ed.) (2019) Syntaksys ukrainskoi movy: na peretyni tradytsii ta innovatsii. Nini Vasylivni Huyvaniuk [Syntax of the Ukrainian Language: At the Intersection of Tradition and Innovation. For Nina Vasylivna Huyvaniuk]. Chernivtsi: Chernivetskyi Natsionalnyi Universytet. 592 p. (in Ukr.)
 14. Stavtyska, L. I. (1986) Pro vyvchennia idiostyliu myttsia [On the study of the idiosyle of a writer]. *Movoznavstvo*. Vyp. 3. S. 61–63. (in Ukr.).
 15. Torchynska, N., Torchynskyyi, M. (2024) Strukturni i funktsiini osoblyvosti partselovanykh konstruksii (na materiali poezii Anatoliia Moisiienka) [Structural and functional features of parcellated constructions (based on the poetry of Anatolii Moisiienko)]. *Ukrainske movoznavstvo*. Vyp. 1 (54). S. 96–120. DOI: [https://doi.org/10.17721/um/54\(2024\).96-120](https://doi.org/10.17721/um/54(2024).96-120). (in Ukr.).
 16. Shatilova, N. O. (2020) Syntaksychni dominanty yak markery idiostyliu pysmenn yka [Syntactic dominants as markers of a writer's idiosyle]. *Studia Linguistica*. Vyp. 14. S. 122–130. (in Ukr.).

Olena Pokhlyluk

THEORETICAL FOUNDATIONS OF THE RESEARCH ON SYNTACTIC DOMINANTS OF POETIC SPEECH

The article explores syntactic dominants in Ukrainian poetic discourse as structurally and functionally marked units that shape the author's idiosyle, rhythmic-emotional texture, and stylistic distinctiveness of the text. The study integrates structural-textual, pragmatic-communicative, and corpus-based approaches to the analysis of poetic syntax, highlighting recurrent sentence models and their distribution within the poetic stanza. Particular attention is paid to the identification of inversion, ellipsis, and parcelling

as dominant constructions that serve as expressive tools in the linguistic and stylistic organization of poetic works. The theoretical foundation is grounded in the works of N. Huyvaniuk, O. Kulbabska, S. Bybyk, and others, who conceptualize syntactic dominants not only as frequent syntactic structures but also as stylistic markers revealing the author's aesthetic orientation and worldview. Emphasis is placed on the interaction between syntactic dominants and other levels of linguistic organization – phonetic, lexical, and textual – as an integrated system of stylistic coherence. Furthermore, the article incorporates findings from contemporary corpus stylistics (D. Stetsenko, I. Okulska), demonstrating how quantitative methods can verify the stylistic relevance of certain syntactic patterns. It is argued that idiosyncratic distinctiveness is most clearly manifested at the syntactic level, where repetition, positioning, and functional markedness of specific constructions contribute to the semantic and emotional density of poetic language. The research confirms the value of combining interpretative and statistical methodologies in the study of poetic syntax and provides a framework for identifying stylistic dominants across individual and historical variations in Ukrainian verse.

Key words: syntactic dominants, poetic speech, idiolect, inversion, parceling, ellipsis, corpus linguistics, expressive syntax, artistic text.

Отримано: 26.09.2025 р.

УДК 811.161.2+821.161.2(045)

DOI: 10.32626/2309-7086.2025-22.83-94

Валентина Філінюк

ORCID 0000-0003-4951-7732,

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри української мови та літератури,

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

ІНТЕРМЕДІАЛЬНІСТЬ ЯК ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНИЙ ЗАСІБ ПОЕТИЧНИХ ТЕКСТІВ ЮРІЯ ІЗДРИКА (на матеріалі збірки «Календар любові»)

У статті розглядається інтермедіальність як стилістичний засіб поетичної мови. На прикладі збірки Юрія Іздрика «Календар любові» досліджено, як ужиття автором лексики з різних видів мистецтва функціонує в розгортанні змісту, творенні образів. Так тексти отримують динаміку, синестезійність та візуалізацію, поглиблюють діалог із читачем, відображають світ медіа.

Ключові слова: інтермедіальність, поетичний текст, Юрій Іздрик, мистецька лексика, образний засіб, метафора, символ.

Постановка проблеми. Інтермедіальність як комплексне наукове поняття привертає увагу багатьох дослідників. Це пов'язано із міждисциплінарним характером такого явища, швидким розвитком нових медійних форм, виявленням нових культурних тенденцій. Інтермедіальний компонент мистецьких явищ демонструє міжсистемні і міжзнакові відношення, виявляє особливості комунікантів, механізмів та результатів такої взаємодії. Середовищем для такого аналізу є літературні тексти, зокрема сучасна українська поезія.

Особливостями вивчення інтермедіального складника є те, що на цей процес впливають знання і культурний досвід дослідника або читача, специфіка сприйняття тексту, відсутність єдиного підходу до інтермедіальних дослі-